

ACADEMIA ROMÂNĂ

ANUARUL

INSTITUTULUI
DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„C. S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR”

X/2009

cultura, la que jamás nos traiciona. Y esto es válido para mí y además, y se trata de mi interpretación del Fénix, lo es también para Lope”.

El texto de Grilli plantea unos cuantos problemas fundamentales del texto de Lope: las relaciones entre la experiencia personal de la vida de Lope y los personajes de *La Dorotea*, las constantes alusiones a Elena Osorio (aunque intentar reconstruir las fases de la elaboración de la poética de Lope entorno al segmento vital de los amores con Elena Osorio es una tarea casi imposible, ya que las alusiones, los indicios y las claves fueron diseminados a través de varios textos), todas estas referencias autobiográficas se pueden encontrar en el texto lopista tomando la forma de tres constantes: la astrología, la crítica literaria y los poemas que se intercalan en la narración (Grilli: 38). Otra importante vertiente en la construcción de *La Dorotea* es el nexo entre una obra literaria y el delito, donde éste último tiene que ver con el proceso abierto por la familia Osorio en contra de Lope por difamación.

Las distintas etapas de la producción literaria de Lope constituyen, para Giuseppe Grilli, la estructura de una manera de entender la literatura como globalidad existencial, sin la cual no podríamos entender a fondo el origen y la originalidad de *La Dorotea*. Uno de los primeros textos de Lope utilizado por Grilli con el fin de comprender las etapas de la creación del Fénix es *La ingratitud vengada*. Obras que pertenecen al ciclo juvenil del dramaturgo español, como *Las ferias de Madrid*, *Belardo el furioso* constituyen más ejemplos de títulos antecedentes a la creación de *La Dorotea*.

El último aspecto en el que me voy a detener en mi presentación es en el contexto biográfico que llevó a la redacción de *La Dorotea*, ya que me resulta sumamente interesante. A lo largo de su vida, Lope mantuvo la intención de convertirse en cronista mayor del reino de Castilla, pero su intento se vio siempre frustrado. En el último intento, el honor cayó en el joven José Pellicer, al que Lope alude en *La Dorotea*. Aunque Lope no habría tenido ningún motivo para rivalizar con Pellicer, lo cierto es que Lope, aunque coincidiendo como escritor, no pertenecía al grupo de letrados, no provenía del ámbito universitario, ni había obtenido el título de licenciado. En *La Dorotea*, Julio y Fernando se defienden por no haber conseguido acabar sus estudios en Alcalá a causa de sus amores con Marfisa. Según Grilli, el error más grave de Lope, más allá de sus aventuras amorosas extraconyugales fue el no haber realizado un *cursus* académico. El nombramiento de Pellicer como cronista mayor hirió a Lope en su orgullo. Este evento, unido probablemente a otros engaños de la vida del Fénix lo llevaron a sentirse completamente aislado y marginalizado, pero en realidad ni el público, ni las instituciones habían excluido jamás a Lope.

Giuseppe Grilli concluye su libro sobre *La Dorotea* con una bellísima imagen de Jaime Ferrán: “Como a Velázquez le vemos en el centro exacto de la pintura, entre Poussin y el Greco, entre Mantegna y Goya, a Lope le vemos como poeta, no tanto entre el clasicismo y el romanticismo, que constituyen los vértices de la orsiana referencia velazqueña, sino entre los dos extremos del barroco, que se dan cita en su tiempo”. Para Grilli, si sustituimos el término barroco, considerado borroso con el de manierismo neoclásico, reconoceremos el núcleo de *La Dorotea*.

Oana Andreia Sâmbrian-Toma

María Luisa Lobato, Juan Antonio Martínez Berbel (ed.), *Moretiana. Adversa y próspera fortuna de Agustín Moreto*, Madrid/ Frankfurt am Main, Editura Iberoamericana/Vervuert, 2008, 371 p.

Volumul *Moretiana. Destinul potrivit și prosper al lui Agustín Moreto* este rezultatul studiilor efectuate, cu începere din anul 2004, de un grup de cercetători proveniți de la diverse universități din Europa, SUA și Canada, sub coordonarea profesoarei María Luisa Lobato (Universitatea din Burgos), ce au ca scop publicarea operei complete a dramaturgului spaniol Agustín Moreto (1618-1669), extrem de apreciat în secolele XVII-XVIII, dar insuficient abordat de către critica de specialitate contemporană. Prin intermediul site-ului propriu, www.moretianos.com, cercetători cunoscuți astăzi ca „moretienii” aduc la cunoștința publicului larg piesele de teatru ale lui Moreto, pe care le publică on-line, respectând norme de redactare

specifice. *Moretiana* este un proiect structurat în trei părți, după cum au fost editate și comediile lui Moreto, dintre acestea doar prima dintre ele văzând lumina tiparului în timpul vieții dramaturgului.

Primul volum al *Moretiane*i a fost gândit în patru subdiviziuni – *Compania teatrală: copişti, cenzori, actori, tipografi și spectatori în dramaturgia lui Moreto, Tehnici de compoziție în piesele lui Moreto: rescrierea, organizarea textului și colaborarea cu alți dramaturgi, Teme ale dramaturgiei moretiene: iubire și dispreț, personaje, scene și destin și Jocul personajelor: dame, gentilomi și bufoni*.

Studiul cu care debutează *Moretiana*, *Moreto, dramaturgul și omul de teatru. Despre compunerea și editarea câtorva dintre comediile sale (1637-1654)*, îi aparține Mariei Luisa Lobato (Universitatea din Burgos), care explică modalitatea în care circula piesa de teatru din momentul în care era redactată și până când ajungea să fie reprezentată în *los corrales* (acestea fiind teatre amenajate în aer liber, foarte populare în secolul al XVI-lea). Pe scurt, Lobato prezintă viața piesei de teatru, care odată compusă de dramaturg, fie deoarec îi fusese comandată sau din decizie proprie, trecea în mâinile directorului unei companii teatrale, care, atunci când își dădea seama că piesa nu mai prezenta interes comercial, o vindea unui tipograf care o publica, fie într-un volum de opere ale aceluiași autor, fie împreună cu altele. De multe ori, se ajungea până acolo încât autorul pierdea orice fel de control asupra creației sale. În continuare, studiul analizează prima piesă scrisă de Moreto, o comedie alcătuită, se pare, în 1637, în colaborare cu Belmonte și Martínez de Meneses, intitulată *Renegata din Valladolid*. Următoarea parte a studiului se apleacă asupra perioadei 1644-1651, în care piesele de teatru au fost interzise în Spania și asupra legăturilor lui Moreto cu principalii directori de companii teatrale, cărora le-a vândut producțiile sale dramatice. În acest sens, este amintit Antonio García de Prado, căruia, în 1648, i-a încredințat piesa *Judecătorii din Castilia* și Diego de Osorio. Ideea centrală a studiului lui Lobato este că renumele directorilor de companii teatrale cu care Moreto a colaborat de-a lungul vieții, precum și numeroasele puneri în scenă ale pieselor sale, care reflectau reacția pozitivă a publicului, demonstrează calitatea teatrului lui Moreto. Lobato realizează, astfel, un studiu elocvent, util atât celor ce se inițiază în lumea fascinantă a Secolului de Aur, cât și specialiștilor, datorită organizării și abordării pertinente a materialului de care dispune.

Cel de-al doilea studiu al volumului, *Vicisitudinile scrierii pieselor de teatru în Secolul de Aur: dramaturgi, cenzori, comedianți, tipografi și textul „Puterea prieteniei” al lui Moreto*, este semnat de Miguel Zugasti (Universitatea din Navarra) și prezintă un manuscris aparținând Bibliotecii Naționale a Spaniei, unde este înregistrat sub cota Vitrina 7-4. Acesta prezintă o valoare documentară deosebită, păstrând, pe lângă scrisul și semnătura lui Moreto, urme ale intervenției a doi cenzori, un director de companie teatrală, un corector și un tipograf, întărind cele prezentate de Lobato în studiul său în ceea ce privește parcursul urmat de piesa de teatru. După analiza propriu-zisă a mărcilor textuale, Zugasti examinează punerea în scenă a *Puterii prieteniei*, identificând în patru ocazii prezența comediei în chestiune în teatrele madrilene în secolul al XVII-lea, chiar dacă, așa cum afirmă autorul studiului, este demonstrat faptul că succesul deplin a fost atins de această piesă în secolul al XVIII-lea. Cercetarea întreprinsă de Miguel Zugasti constituie, fără îndoială, un adevărat model de analiză textuală, autorul demonstrând o capacitate analitică desăvârșită.

În *Receptarea tragediilor de onoare conjugală și întreprinderea discursului. „Puterea legii” a lui Agustín Moreto*, Esther Borrego Gutiérrez (Universitatea Complutense din Madrid) comentează piesa *Puterea legii*, una dintre cele mai tragice din întreaga producție teatrală a lui Moreto. Prezentând adulterul dintre prințul Demetrio și vara sa primară, Aurora, *Puterea legii* se caracterizează prin cruzimea deznodământului: Aurora moare ucisă de soțul dezonorat, în timp ce prințul Demetrio este condamnat printr-o lege anunțată în debutul operei, de a se scoate public ochii adulterului, indiferent de poziția sa socială. Regele anunță public culpa fiului și acceptă să împartă cu el cumplita pedeapsă: îi va scoate acestuia un ochi și va face același lucru cu propria persoană. Prin urmare, avem de-a face cu o piesă al cărei accent cade asupra onoarei, una dintre temele de bază ale Secolului de Aur spaniol, dublată de o puternică componentă etică.

Luciano García Lorenzo (Consiliul Superior pentru Cercetare Științifică, Madrid) în *Teatrul lui Agustín Moreto pe scena spaniolă (1939-2006)* realizează o incursiune pe scenele spaniole, momentul de început al itinerariului fiind marcat, ca limită de timp, de sfârșitul războiului civil spaniol, anul 1939. García Lorenzo identifică 29 de puneri în scenă individuale ale operelor sale, precum și trei montaje constituite din piese scurte.

Cu studiul Beatei Baczyńska (Universitatea Wrocław, Polonia), „*Regele, cel mai bun prieten*” și „*Prudență contra prudență*”: *rescrierea ca tehnică dramatică în Secolul de Aur*, debutează cea de-a doua secțiune a volumului *Moretiana*. În cazul de față, Beata Baczyńska analizează tehnica rescrierii piesei de teatru, extrem de populară în perioada barocă, plecând de la *Regele, cel mai bun prieten*, ce retopește în paginile sale comedia *Prudență contra prudență* a lui Mira de Amescua. *El mejor amigo, el rey* reproduce structura piesei-bază, reorganizând însă unele scene, ceea ce a provocat reacții de tot felul din partea criticii de specialitate, de la acuzații de plagiat până la sublinierea superiorității comediei lui Moreto față de produsul original. Se pot observa diferențe ale numărului de versuri, precum și în ceea ce privește numărul personajelor (unele dispar, apărând altele noi, cu funcții bine delimitate). Moreto se joacă cu intertextul, făcând-o pe autoarea noastră să concluzioneze, pe drept, că *El mejor amigo, el rey* este un bun exemplu al artei spaniole de a scrie și a (re)scrie comedii.

În *Diferențe în „Asemănarea” lui Agustín Moreto*, Abraham Madroñal Durán (Consiliul Superior pentru Cercetare Științifică, Madrid) se ocupă de o interesantă comedie de capă și spadă, *Asemănarea*, publicată în cea de-a doua *Parte* a dramaturgului nostru. Sub titlul „Asemănarea” sau „Asemănarea de la curte” se cunoaște această piesă, problema rezidând, însă, în faptul că fiecare dintre titluri corespunde unei versiuni diferite: prima dintre ele s-a păstrat în formă tipărită, iar cealaltă în manuscris, aceasta din urmă fiind cea utilizată pentru edițiile critice. Scopul principal al autorului este identificarea elementelor distinctive ale fiecărei variante în parte, la care se adaugă stabilirea textului-bază în vederea editării, de către grupul de moretiani, a celei de-a doua *Părți* a comediei lui Moreto.

Juan Antonio Martínez Berbel (Universitatea La Rioja) se folosește în alcătuirea studiului său, *Comedii ale lui Agustín Moreto. Modele de analize structurale și producția dramatică*, de ceea ce el însuși denumește „o utilă și extrem de recentă unealtă de analiză dramatică, elaborată de SIDCA (Seminarul de Cercetare asupra Dramaturgilor Clasici Andaluzi): tabelul de analiză structurală și producție dramatică, dezvoltat în două caiete, unul dedicat secolului al XVI-lea și celălalt celui de-al XVII-lea”.

O altă fațetă explorată a dramaturgului spaniol este cea de scriitor în colaborare, Alessandro Cassol (Universitatea de Studii din Milano), în *Imaginația divizată. O viziune asupra comediei în colaborare ale lui Moreto*, remarcând faptul că Moreto este singurul dramaturg baroc al cărui nume îl aflăm în toate tipurile de scrieri în colaborare – cu doi, trei, șase și nouă autori. Prin studiul său, Cassol aduce în atenția criticii o problemă extrem de puțin dezbătută – comedii redactate în colaborare – afirmând că lipsa studiilor de specialitate a fost provocată de absența bibliografiilor complete ale autorilor considerați minori. Cercetătorul italian îi identifică pe Juan de Matos Fragoșo și Jerónimo Cáncer drept principalii colaboratori ai lui Moreto. Alături de Matos, Moreto redactează, printre altele, o piesă care ne interesează în mod deosebit, întrucât evocă evenimente din istoria Transilvaniei; este vorba despre *Ilustrul prinț și apărător al credinței*, o copie simplificată a *Ilustrului prinț transilvănean*, compoziție atribuită lui Lope de Vega, dar pe care critica de specialitate contemporană o atribuie din ce în ce mai clar lui Vélez de Guevara.

Marcella Trambaioli (Universitatea Piemontului Oriental „Amedeo Avogadro”, Vercelli) continuă în studiul său, „*Falsa Arcadia*” din 1666: *apartenența piesei și literatura în colaborare*, prezentarea comediei lui Moreto, redactate alături de alți colegi dramaturgi. Astfel, prin analize de tip intra- și extra-textuale, Marcella Trambaioli certifică opinia exprimată de Vera Tassis, conform căreia primul act al piesei este opera lui Moreto, cel de-al doilea îi aparține unui autor necunoscut, iar al treilea, lui Calderón.

Cea de-a treia parte a volumului *Moretiana* pune accentul pe principalele teme ale dramaturgiei moretiene, analizând iubirea și ura, personajele și destinul acestora. Judith Farré

(Institutul Tehnologic și de Studii Superioare din Monterrey, actualmente la Consiliul Superior pentru Cercetare Științifică) se apleacă în *Amanții din grădină în „Nimeni nu este fericit până la capăt” a lui Agustín Moreto* asupra unui dublu conflict de natură, atât politică, cât și amoroasă, izbucnit între Sancho și García, fiii contelui de Urgel. Structura generală a comediei se construiește, prin urmare, în jurul unei scheme binare, în care fiecare dintre frați este susținut de către un alt personaj.

Înșelăciunea amoroasă în entremeses-urile lui Agustín Moreto este titlul ales de Héctor Brioso Santos (Universitatea din Alcalá de Henares) pentru interesantele sale considerații pe marginea termenului de „înșelăciune” și corelarea acestuia cu teatrul Secolului de Aur spaniol. Astfel, înșelăciunea este pusă în legătură cu bătaia de joc, ambele având în comun minciuna, aceasta fiind extrem de folosită pentru generarea situațiilor comice din teatrul scurt al Secolului de Aur. Înșelăciunea putea fi de tip vizual, verbal etc., fiind folosită în teatrul scurt, gen *entremés* (n.n.) piesă scurtă care se reprezenta între actele pieselor lungi), întrucât acesta aducea în prim plan personaje din mediile sociale sărace.

Originea madrilenă a lui Moreto a determinat apariția capitalei Spaniei cu o frecvență sporită în piesele spaniolului, fapt demonstrat de Manuel Cornejo (fost membru al Casei Velázquez) în *Reprezentările Madridului în comedii ale lui Moreto*. Ca o observație generală a cercetării sale, autorul afirmă că, lăsând la o parte *Curajosul justițiar*, restul pieselor de teatru cu caracter urban, a căror acțiune se desfășoară la Madrid, sunt comedii de capă și spadă. Moreto, situat ca perioadă de timp, între producția dramatică a lui Lope de Vega și cea a lui Calderón de la Barca, optează pentru o creionare sumară a spațiului exterior, date fiind convențiile dramatice ale epocii, de la Lope, creatorul echilibrului între interior și exterior la Calderón, arhitectul spațiilor interioare. Madridul capătă, în operele lui Moreto, funcții ludice, sporind elementul comic. Curtea este locul unde triumfă iubirea și, prin urmare, spațiul în care se desfășoară acțiunile, de la cele mai periculoase la cele care creează întreaga forță dramatică a comediei.

Francisco Sáez Raposo (Universitatea din Valencia, actualmente la Universitatea Autonomă din Barcelona) abordează *Comedia istorică la Agustín Moreto: Judecătorii din Castilla*, întocmind un studiu foarte bine documentat și articulat în direcția comparării permanente a faptelor narate de dramaturg, pe de o parte, cu realitatea istorică, pe de alta. Comedia asupra căreia și-a îndreptat atenția Sáez Raposo, publicată pentru prima dată la Madrid în 1654, prezintă aspirațiile independente ale Castillei față de regatul asturian-leonez, acțiunea gravitând în jurul ambițiilor de putere ale unor guvernatori despotici. Autorul studiului identifică cele trei nuclee istorice ale piesei – figurile regilor leonezi, încarcerarea conților de Castilla și legenda judecătorilor din Castilla, principalul nucleu argumental. Folosindu-se de cronicile medievale ale epocii, precum *Historia Roderici* și nu numai, Sáez Raposo demonstrează cum istoria și ficțiunea se întrepătrund în mod constant în comedia lui Moreto, alegerea momentului emancipării Castillei ca temă a piesei sale, nefiind întâmplătoare; el corespundea obiectivului de preamărire a prezentului dramaturgului prin prezentarea nașterii mitice a națiunii spaniole datorită confluenței aspirațiilor colective în câteva figuri individualizate. Ne aflăm, fără îndoială, în fața unui studiu valoros, atât pentru filologi, cât și pentru istorici, prin acuratețea informației prezentate, prin logica și coerența argumentației.

În continuare, Javier Rubiera (Universitatea din Montreal) demonstrează, în *Destinul lui Carlos, Licențiatul Sticloanță al lui Moreto*, cum critica de specialitate, mult prea preocupată de căutarea elementelor intertextuale ale acestei piese cu *Licențiatul Sticloanță*, una dintre cele 12 *Nuwele exemplare* ale lui Cervantes, a neglijat abordarea comediei din perspectiva propriei constituții. Tot astfel, Javier Rubiera arată cum ignorarea subtitlului – destinul lui Carlos – nu a fost folosit în vederea interpretării operei și a protagonistului ei.

Ultima parte a *Moretiane* aduce în prim plan jocul personajelor: dame, gentilomi și bufoni. Ana Suárez Miramón (UNED – Universitatea Națională de Educație la Distanță) pune în discuție *Femeia din perspectiva personajelor la Moreto*, autoarea punând accentul asupra impresionantă capacitate de a transmite sentimente a personajelor create de dramaturgul madrilen și a respectului pe care acesta îl manifestă față de personajele sale. Suárez Miramón identifică mai

multe prototipuri feminine la Moreto: femeia ca oglindă a miticei Diana – duală, antagonistă, activă și expresivă; femeia ca prototip al virtuților morale; femeia activă, aflată între singurătate și apăsarea liniștii; femeia obiect; femeia educatoare a bărbatului etc.

Cercetarea întreprinsă de Delia Gavela (Universitatea La Rioja) pentru primul volum al *Moretiane* s-a axat pe *O reinterpretare a gentilomului în câteva comedii de situație ale lui Moreto*. Autoarea își propune să analizeze funcțiile și comportamentul gentilomului spre a trage câteva concluzii privind tipologia sa dramatică. Propunerea ei este de a fi avută în vedere o nouă categorie de comedii, avându-l ca protagonist pe gentilomul cu influențe picarești, mult mai folositor dramaturgului în contextul comicalului de situație decât figura gentilomului incoruptibil, apărător al onoarei familiei, potrivită unor genuri mai serioase.

Elena Di Pinto (Universitatea din Burgos) încheie volumul cu *Mosquito din „Frumușelul Don Diego”: aspirații de entomolog?*, titlul cu tentă ironică, făcând aluzie la numele bufonului Mosquito, care în traducere înseamnă fânțar. Di Pinto arată cum Moreto a reușit să creeze prin caracterul lui Mosquito, pe care l-a înzestrat cu harul exprimării, al cuvintelor, un personaj de sine stătător, nesubordonat nimănui, care controlează toate ștele tramei.

Fiecare studiu care integrează *Moretiana* este posesorul unei valori intrinseci indiscutabile. Volumul de față este rezultatul cercetărilor întreprinse în ultimii ani de o întreagă echipă, coordonată de profesoara Maria Luisa Lobato, care a reușit să îi confere echipei sale o unitate în diversitate, care se respiră pe fiecare filă, constituind unul dintre proiectele valoroase de viitor ale hispanisticii. Digitalizându-și rezultatele, echipa dedicată studierii operei integrale a lui Moreto ajută la o mai bună difuzare a concluziilor sale, aducând în atenția publicului larg o nouă figură interesantă a Secolului de Aur: Agustín Moreto.

Oana Andreia Sâmbrian-Toma

Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, ediția a II-a, 2 vol., 428 p. + 587 p., glosar și indice, ediție coordonată de pr. Eugen Drăgoi, Galați, Editura Partener, 2008.

Puține localități din România au o istorie mai impresionantă decât cea a orașului Galați. Afirmația, extrem de relativă și subiectivă la prima vedere, este corectă cel puțin din perspectiva istoriei-cunoaștere și a modalității în care un singur cercetător a reușit să cuprindă, într-o lucrare monografică monumentală ca dimensiuni și valoare științifică, evoluția unei singure urbe, de la începuturile sale și până la desăvârșirea unității naționale.

Cele peste 800 de pagini de text reprezintă încununarea unei munci de-o viață. Câteva sumare referiri la biografia eruditul istoric sunt absolut necesare pentru a înțelege atât odiseea unui destin care, în vremuri extrem de tulburi, și-a păstrat credința și verticalitatea, cât și a unei lucrări care, cu un *auctor patibulo dignus*, a fost cunoscută istoricilor numai prin mici extrase publicate în diverse reviste de specialitate. Născut la București, pe 25 iunie 1924, Paul Păltănea și-a petrecut copilăria la Galați, unde familia sa se mutase. În 1943, în tumultul Marelui Război, a fost admis la secția Istorie din cadrul Facultății de Litere și Filosofie, Universitatea din București, audiind cursurile câtorva dintre marii istorici români, specialiști de talia lui Gheorghe Brătianu, Ioan Nestor sau Constantin C. Giurescu. În anii fluiți în care „ciuma roșie” triumfa și la noi, tânărul student a intrat în atenția autorităților represive, fiind arestat și condamnat pentru „crime contra statului socialist”. A ispășit o pedeapsă de patru ani și jumătate (mai 1948 – decembrie 1952) în teribilul Gulag românesc, ani în care, asemenea tuturor martirilor din pușcăriile comuniste, P. Păltănea nu a fost „reeducat” și transformat într-un individ obedient față de regimul totalitar, ci, dimpotrivă, și-a întărit credința, și-a șlefuit principiile, și-a călit răbdarea și forța caracterului. Anii de libertate nu au fost ușori pentru un tânăr cu asemenea „pete” în trecutul său. S-a angajat pe rând ca muncitor, funcionar cooperatist etc. și abia în 1957 a fost acceptat să susțină examenul de diplomă care să-i asigure licențierea. După un nou an de profesorat, a fost rearestat și condamnat penal, petrecând alți aproape cinci ani și jumătate (aprilie 1959 – iulie 1964) în temnițele

comuniste. La eliberarea sa, în vara anului 1964, bilanțul era unul teribil: un sfert dintre cei patruzeci de ani de viață fusese petrecut în locurile sinistre ale carcerei românești, în penitenciarele de muncă forțată de la Galați, Aiud, Ocnele Mari, Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Încadrat în 1965 ca restaurator și apoi ca muzeograf la Muzeul Județean de Istorie din Galați, Paul Păltănea a început o fecundă activitate de cercetare istorică a regiunii orașului Galați și de valorificare a rezultatelor prin publicații științifice. Într-o perioadă în care reputatul academician Constantin C. Giurescu lucra la o monografie a orașului Brăila, Paul Păltănea a reușit să fie acceptat, datorită seriozității și hărniciei pe care le dovedea în „meseria” de istoric, la doctorat. În decembrie 1973, și-a susținut în public teza de doctorat cu titlul „Istoria orașului Galați din cele mai vechi timpuri până la 1918”, excelent primită de comisia în fața căreia a fost prezentată și de comunitatea istoricilor români, dar nu și de „autoritățile” regimului, pentru care trecutul autorului era mai important decât valoarea științifică a tezei. Aceleași probleme cu activității din nomenclatura locală au făcut ca, în 1975, să fie sancționat și mutat de la Muzeu. Ajuns într-un alt lăcaș de cultură al Galaților, Biblioteca „V. A. Urechia”, Paul Păltănea și-a continuat activitatea de documentare și de publicare a istoriei spațiului de la gurile Dunării. A găsit, în bogatele colecții ale bibliotecii gălățene, dar și la alte biblioteci și arhive din țară, numeroase informații istorice pe care le-a introdus în circuitul științific național. S-a ocupat cu o pasiune și o putere de muncă admirabile de istoria orașului Galați și a satelor și comunelor învecinate în epocile medievală și modernă, de aspecte toponimice controversate, de genealogia unor familii importante, de personalități ale vieții politice și culturale românești care au avut legături cu orașul Galați (Alexandru I. Cuza, Costache Negri, Costache Conachi, Mihail Kogălniceanu, V. A. Urechia, Al. Papadopol Calimah, Nicolae Iorga ș.a.). A scris sute de articole științifice sau de popularizare, răspândite în cele mai selecte reviste cu profil istoric din România, dar și în publicații locale de cultură sau în presa cotidiană. După schimbarea regimului politic în România și pensionarea sa, în 1990, a urmat recunoașterea formală a valorii activității sale științifice. Titlul de doctor i-a fost recunoscut abia în 1993, iar „Istoria orașului Galați”, publicată în 1994 la Editura Porto-Franco din Galați, a fost distinsă de Academia Română cu prestigiosul premiul „A. D. Xenopol”.

A continuat să cerceteze trecutul orașului Galați până în ultimele zile ale vieții, încercând parcă să compenseze anii în care regimul comunist i-a răpit această bucurie. A trecut peste problemele de sănătate care îi afectau vederea și deplasarea și a lucrat la reeditarea volumelor pe care le scrisese în deceniile anterioare. Din fericire a reușit să finalizeze ediția a II-a a „Vieții lui Costache Negri”; din păcate nu a mai apucat să încheie și ediția revizuită și adăugită a „Istoriei orașului Galați”, la care a lucrat cu asiduitate până la trecerea sa în lumea celor dreți, în ianuarie 2008. A reușit să revizuiască și actualizeze în întregime volumul I și primul sfert din volumul al II-lea, dar a lăsat însemnări și adnotări pe text, folosite de îngrijitorul noii ediții, preotul Eugen Drăgoi, consilier cultural la Arhiepiscopia „Dunării de Jos”. Astfel, „Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918” cuprinde și informațiile relative la orașul Galați din numeroasa bibliografie publicată în ultimii 15 ani, detalii care, fără a schimba concluziile majore la care autorul a ajuns încă de acum peste trei decenii, îmbogățesc mult cunoașterea trecutului portului moldovean.

Lucrarea este structurată cronologic și tematic, volumul I acoperind istoria orașului până în anul 1848, iar cel de-al doilea detaliind evoluția Galaților până la realizarea Marii Uniri. De remarcat este documentarea exhaustivă, cu permanent apel la surse, de cele mai diverse proveniențe, de la fonduri de arhivă de relevanță locală, regională, națională și până la izvoare publicate în marile colecții de documente relative la perioada medievală și modernă. Exemplificarea permanentă și dorința de a nu scăpa nici un detaliu oferit de surse fac ca lucrarea să fie extrem de abundentă în referiri critice, ceea ce are meritul de a epuiza practic aspectele studiate, dar și dezavantajul de a face lectura oarecum dificilă pentru un nespecialist.

În privința conținutului propriu-zis, partea de început este dedicată analizei mențiunilor privind primele atestări de viațuire umană pe vatra orașului modern, mărturii datând din perioada neoliticului. Mult mai solide sunt însă informațiile relative la perioada geto-dacică, atunci când o așezare de tradiție hallstattiană, situată la vadul Dunării, cu începuturi anterioare secolelor IV-III

SPAȚII INSTITUȚIONALIZATE: DE LA ORAȘ LA DOMENIUL REGAL... 273

- Gabriel Croitoru, Florin Nacu, *Geneza orașelor din Oltenia*..... 273
 Diana-Mihaela Păunoiu, *Raportul putere-societate în Țara Românească (secolele XVII-XVIII). Studiu de caz: Isprăvnicatul*..... 283
 Georgeta Ghionea, *Din activitatea băncilor comerciale din județul Romanați (1896-1944)*..... 291
 Narcisa-Maria Mitu, *Organizarea și exploatarea Domeniului Sadova în perioada 1884-1919*..... 309
 Cristi Spulbar, Roxana Nanu, Ramona Gruescu, *The Approach for Bank Performance Analysis: Great Bank Groups, Banks from Emergent Countries and Romanian Banking System*..... 337

STRATEGII INTERNAȚIONALE ȘI CONTEXT GEOPOLITIC..... 351

- Mihai Valentin Vladimirescu, *Strategii de politică internațională în cartea profetului Amos*..... 351
 Mihaela Bărbieru, *Banatul în noul context geopolitic de la sfârșitul primului război mondial*..... 379
 Arthur Tuluș, *Gurile Dunării în context geopolitic ante și post Sinaia (aranjamentul din 18 august 1938) – zonă de convergență a intereselor marilor puteri*..... 391

TEORIE, CRIZĂ ȘI UTOPIE: EUROPA DE EST ȘI SECOLUL XX..... 411

- Cezar Avram, Roxana Radu, *ПОЛИТИЧЕСКИ СИСТЕМЫ И РЕЖИМИ*..... 411
 Cezar Avram, Roxana Radu, *Comunismul: doctrină, evoluție, practici politice*..... 423
 Petre Oprea, *Crizele economice și sociale din Polonia (1967 – 1980)*..... 437
 Ion Militaru, *Realism și utopie în politica românească (1989-2000)*..... 455

DREPTURILE OMULUI ȘI CETĂȚENIA EUROPEANĂ..... 475

- Denisa Loredana Bică, *Cetățenie europeană sau cetățenie națională?*..... 475
 Gheorghe Dănișor, *Drepturile omului privite din punctul de vedere al substanțialității lor*..... 481

PATRONAJ CULTURAL..... 493

- Aurelia Florescu, *Cărțile Familiei Domnitorului Nicolae Mavrocordat la Craiova*... 493
 Ileana Cioarec, *Rolul cultural al boierilor Glogoveni*..... 501

SIMBOLURILE, ÎNTRE REFLECȚIE ȘI CATALOGARE..... 509

- Constantin Mihai, *L'Herméneutique symbolique*..... 509
 Simona Lazăr, *Despre vârful de lance de bronz din sud-vestul României*..... 521

OPINII..... 535

- Michel Maffesoli, *La barbarie à visage humain: les tribus postmodernes*..... 535
 Osvaldo Sacchi, *"Classico" e diritto romano. Considerazioni in limine a un dibattito "interdisciplinare" (II)*..... 545
 Claude-Gilbert Dubois, *Itinéraire spirituel, itinéraire personnel ou De diverses manières de se dire chrétien au XXe siècle*..... 565

DISCUȚII..... 579

- Nicu Vintilă, *Incursiunea lui Alexandru Macedon la Sigibida-Grojdibodu*..... 579

DOCUMENTE..... 585

- Nicolae Mihai, *„Pentru buna petrecere a persoanelor”: locurile de sociabilitate publică între reglementare și supraveghere (cazul Bucureștiului la mijlocul secolului al XIX-lea)*..... 585

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE..... 599

- Giuseppe Grilli, *Intrecci di vite. Lettura de La Dorotea di Lope de Vega*, Università degli studi di Napoli "L'Orientale" – Dipartimento di Studi Letterari e Linguistici dell'Europa Napoli, 2008, 353 p. (Oana Andreia Sâmbrian-Toma)..... 599
 Maria Luisa Lobato, Juan Antonio Martínez Berbel (ed.), *Moretiana. Adversa y próspera fortuna de Agustín Moreto*, Madrid/ Frankfurt-am Main, Editura Iberoamericana/Vervuert, 2008, 371 p. (Oana Andreia Sâmbrian-Toma)..... 600
 Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, ediția a II-a, 2 vol., 428 p. + 587 p., glosar și indice, ediție coordonată de pr. Eugen Drăgoi, Galați, Editura Partener, 2008 (Constantin Ardeleanu)..... 604
 Jesús G. Maestro, *Crítica de los géneros literarios en el Quijote. Idea y concepto de género en la investigación literaria*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 2009, 540 p. (Oana Andreia Sâmbrian-Toma)..... 607
 Oana Andreia Sâmbrian-Toma (coord.), *Secolul de Aur înainte și după Arta Nouă: noi abordări dintr-o perspectivă pluridisciplinară*, Craiova, Editura SITECH, 2009, 299 p. (Carmina-Irina Leu)..... 608
 Ignacio Arellano, Christoph Strosetzki, Edwin Williamson (eds.), *Autoridad y poder en el Siglo de Oro*, Madrid, Editura Iberoamericana/ Vervuert, 2009, 293 p. (Oana Andreia Sâmbrian-Toma)..... 612
 Association des Amis de Gaston Bachelard, *Les Métamorphoses de Janus. Lettres à Pierre Jean Jouve*, Bulletin no. 10/2008, 138 p. (Constantin Mihai)..... 613
 Valentin Băluțoiu, *O istorie pentru românii de la sud de Dunăre*, ediție bilingvă româno-bulgară, Craiova, Editura Alma, 2009, 302 p. (Simona Lazăr, Nicolae Mihai)..... 614

CRONICI ȘTIINȚIFICE..... 617

- Workshop-ul internațional „Secolul de Aur înainte și după Arta nouă de a scrie teatru: noi abordări dintr-o perspectivă pluridisciplinară”, Craiova, 7-9 mai 2009 (Teodor Sâmbrian)*..... 617
Cum abordăm istoria culturală. Perspective contemporane, primul workshop GRISCU. Grupul de Istorie Culturală din cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova, 10 octombrie 2009 (Nicolae Mihai)..... 620